

Monumentnummer*: 518343

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 22 april 2002
Kadaster deel/nr 82913/105

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>						
Amsterdam	Amsterdam	Noord-Holland						
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>	
Passeerdersgracht	30			1016 XH	Amsterdam			
Passeerdersgracht	32			1016 XH	Amsterdam			
Tweede Passeerdersdwarsstraat	7			1016 XE	Amsterdam			
Tweede Passeerdersdwarsstraat	9			1016 XE	Amsterdam			
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>		<i>Grondperceel</i>			
Amsterdam	E				8003			

Omschrijving**

Inleiding

Een in 1915-1917 tot stand gekomen ARBEIDSBEURS, als instituut voorloper van de huidige arbeidsbureaus. Gebouwd in opdracht van de gemeente Amsterdam naar een ontwerp van de Dienst der Publieke Werken in de stijl van de Amsterdamse School. In verband met de lichttoetreding is aan de Tweede Passeerdersdwarsstraat een lagere annex tegen het hoofdgebouw ontworpen. Op de oorspronkelijke plattegrond is duidelijk te zien hoe de diverse beroepsgroepen over het pand verdeeld werden. Op de begane grond van de lagere annex in de Tweede Passeerdersdwarsstraat zaten de bakkers. Hier bevond zich ook de ingang voor de conciërge, alsmede de ingang voor de mannen. In het hoofdgebouw trof men naast zuivere utilitaire ruimtes verder een buffet, de grote wachtzaal voor de mannen, de kamer voor de onderdirecteur, spreekkamers en een ruimte voor de werkgevers. Aan de voorgevel aan de Passeerdersgracht bevonden zich de ingangen voor de werkgevers en voor de vrouwen. Op de eerste verdieping bevonden zich de ruimtes voor het vrouwelijk handels- en kantoorpersoneel, de dienstboden en de schoonmaaksters. Op de eerste verdieping van de annex bevond zich de woning voor de conciërge. Op de tweede verdieping/kapverdieping van de annex bevond zich de slaapkamer van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de conciërge. Op deze verdieping in het hoofdgebouw bevonden zich de ruimte voor de directeur, de verdere bureaux en schrijfkamers en de ruimte voor het mannelijk kantoor- en handelpersoneel, verder de wachtruimte voor de jongens en de kamer voor de adviescommissies. Op de derde verdieping bevonden zich de wachtkamers en de vergaderzalen.

Omschrijving

De voormalige Arbeidersbeurs omvat een hoofdvolume en een lagere zijvleugel.

1) De hoofdbouw aan de Passeerdersgracht. Het hoofdvolume van de voormalige Arbeidersbeurs is gebouwd op een rechthoekig grondplan en bestaat uit een souterrain en vier bouwlagen onder een meervoudig samengesteld dak. Opgetrokken in bakstenen in overwegend kruisverband. Sommige delen van het bouwvolume lopen hoger door dan andere. De meeste delen worden door een plat dak afgesloten. Tussen deze plat afgesloten delen lopen goten. Het dakdeel aan de zijde van de Tweede Passeerdersdwarsstraat bestaat uit een schuinoplopend dakschild gedekt met blauwgrijze pannen. Op dit dakschild drie drizijdige dakkapellen, elk met loden of zinken zijwandbekleding. Verder een houten drizijdig kozijn met een geleed venster. Aan de onderzijde aan weerszijden een vergaarbak. Op het dak verder een aantal opgebouwde ornamenten in de stijl van de Amsterdamse School.

De gevel aan de zijde van de Passeerdersgracht heeft uiterst rechts een eenvoudige dubbele houten toegangsdeur in houten kader met een groot opvallend geleed bovenlicht met eveneens gelede zijlichten onder een latei. Het bovengelegen geveldeel bevindt zich in een iets verdiept spaarveld en toont een drietal kruisvensters met in elk kwadrant een vierruits raam. Gevelbeëindiging met in serie geplaatste ornamenten. Rechts van de vensters een verticaal gemetseld accent eindigend in een hoekbekroning met gemetseld ornament en bandwerk. Bovenop een loden ornament in Amsterdamse School-stijl. Links hiervan een breed en hoger geveldeel van drie vensterassen met boven de plint de vensters van het souterrain. Centraal de toegangspartij met dubbele houten deur met lichten. Aan weerszijden een drizijdige gemetselde post met een naar boven toe zich trapsgewijs verjongende natuurstenen afsluiting. Boven de deur een veld verticaal vermetselede bakstenen met enkele golvende band.

Boven deze toegangspartij een over drie verdiepingen zich uitstrekkende drizijdig uitgebouwde erker. Verspringende gemetselde delen met eveneens verspringende overhoeks geplaatste vensters met glas-in-lood raamvulling. Onder deze erker nog een tweezijdig geleed venster. Boven de erker een afdekking. Aan weerszijden van de ingangspartij vier kruisvensters als omschreven in het rechtergeveldeel. De gevelbeëindiging van het deel boven de erker is recht en eenvoudig. Hierachter zien wij nog de stompe gevelbeëindiging van het hoger opgetrokken centrale bouwdeel. De gevelbeëindiging van de delen boven de vensters toont elk drie gemetselde verticale accenten, kleine vensters met roedenverdeling, brede houten overstek en een stompe loden of zinken afdekking. Overhoeks een smal geveldeel met de genoemde kruisvensters en uitgewerkte gevelbeëindiging.

De gevel aan de zijde van de Tweede Passeerdersdwarsstraat toont boven de plint met souterrainvensters op vier bouwlagen een serie van drie kruisvensters met dubbele verticale middenpost. Verder verticale roedenverdeling. Rechte gevelbeëindiging. Het linkerdeel van deze gevel toont drie opgaande vierkante vensters met geometrische roedenverdeling. Hierachter het trappenhuis. Boven nog een enkel smal venster. Uitgewerkte gevelbeëindiging als eerder genoemd.

2) De lagere zijvleugel aan de Tweede Passeerdersdwarsstraat is op een driehoekig grondplan in baksteen opgetrokken in overwegend kruisverband. De aanbouw bestaat uit drie bouwlagen onder een samengesteld dak met schuinoplopende schilden en een plat deel; de schilden worden gedekt met blauwgrijze pannen. De gevel aan de noordzijde is blind. Aan de beëindiging twee treden en een dekkende afsluiting. Verder een in de noklijn van het dak gelegen schoorsteen. Aan de Tweede Passeerdersdwarsstraat aan de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

linkerzijde een eenvoudige toegangsdeur met kleine stoep. De vensters van de begane grond zijn buitengewoon hoog geplaatst. Drietal vensters met kalven, verdere roedenverdeling en tuimelramen in het bovenlicht. Boven de deur een smal vierdelig ladderraam. De verdieping wordt van de begane grond gescheiden middels een tweedelig getrapte bakstenen band. Drie identieke meervoudig gelede zestienruits vensters. Eenvoudige breed uitkragende daklijst. Op het dakschild drie ranke dakkapellen. Zijwanden van deze licht piramidale kapellen is van lood of zink. Aan de voorzijde een smal en hoog en drievoudig geleed venster. Aan de zijde van de kleine driezijdige onbebouwde ruimte bevindt zich een gevel met een iets terugezet deel. In deze gevel enige vensters met kozijnen in Amsterdamse School-stijl. Metalen hekwerk bij de gevelbeëindiging, daarachter terras.

Waardering

Voormalige Arbeidersbeurs in Amsterdamse School-trant van algemeen belang vanwege de hoge architectuur- en cultuurhistorische waarde. Verder van belang als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling en vanwege de typologische waarde als vroegste voorbeeld van een als zodanig ontworpen gemeentelijk kantoorgebouw ten behoeve van de arbeidsbemiddeling.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Overheidsgebouw

Functie

Arbeidsbureau